

ISTC (International Standard Text Code)

Digitální knihovny(PV070)

Esej

Jméno: Jakub Procházka (UČO 362031)

Ročník: 2.

Počet znaků: 12 920

Datum zpracování: 2010-11-27

Název projektu: International Standard Text Code

URL: <http://www.istc-international.org>

Řešitel projektu: Konsorcium CISAC

1. Úvod

International Standard Text Code (dále jen ISTC) je jednotný mezinárodní standard pro označování textových děl. Byl vytvořen, aby bylo možné jednoznačně identifikovat textové dílo na nejvyšší úrovni abstrakce podle modelu FRBR (Functional requirements for bibliographic records), který byl vyvinut organizací IFLA¹. Informační objekt lze podle FRBR chápat jako **dílo**, např. „*Informace, komunikace a myšlení*“ od Jiřího Cejčka, které by mohlo mít své ISTC. Dílo dále může mít několik **vyjádření** jako písemný zápis nebo mluvená forma. Každé vyjádření může mít svůj **projev** (v tomto případě kniha a audiokniha), který má vlastní identifikátor (knihy a audioknihy se identifikují pomocí ISBN). A nakonec **jednotka**, která bývá často totožná s projevem (odlišnosti se projevují až používáním např. osobní poznámky v knize). Z toho vyplývá, že pod ISTC je teoreticky možné nalézt jakýkoli projev nebo vyjádření daného díla. A také jeho jednotlivé části. Například se může jednat o kapitoly v knize, básně ve sbornících, články v časopisech, eseje a seminární práce, monografie apod. V dubnu roku 2009 bylo ISTC publikováno jako mezinárodní norma ISO 21047:2009².

Níže vyložím, kdo v současnosti normu spravuje, jakým způsobem je ISTC přidělováno, jaká je jeho syntaxe, jeho možné využití v klasických a digitálních knihovnách, vydavateli, autory, správci práv nebo prodejci knih.

2. Funkce a použití ISTC

Některé funkce jsou naznačeny již výše. Nicméně ISTC slouží pro jednoznačnou identifikaci textového díla. Jsme jeho prostřednictvím schopni identifikovat, zda se jedná o určité textové dílo, i když je publikováno pod různými názvy. Naopak pod stejným názvem se může nacházet jiný obsah. Umožňuje tedy jednoznačné vyhledávání obsahu. Bez nutnosti zjemňování vyhledávání podle autora a dalších omezujících údajů. Umožňuje také propojování jednotlivých projevů téhož díla. Kniha v originálním znění i překlad má stejné ISTC, ale každý projev má vlastní ISBN. Součástí knihy může být také více čísel ISTC, které označují její jednotlivé části. Může se také hodit internetovým prodejcům knih pro odkazování na recenze o jednotlivých dílech a jejich projevech. Nebo pro komplexní analýzy prodeje určitého díla, která by se už nemusela dělat jen na základě prodeje jednoho konkrétního projevu podle ISBN, ale na základě všech projevů daného díla, zaštitěných číslem ISTC. V knihovně potom k analýze výpůjček na úrovni díla. Nebo analýza výpůjček díla v celém řetězci knihoven, jako jsou např. knihovny Masarykovy univerzity nebo další větší celky. ISTC je vhodné i pro správu zakázek a licenčních poplatků. Pomocí ISTC mohu bez

¹ Bartošek, Miroslav. *Digitální knihovny - teorie a praxe*. Národní knihovna. Rok 2004, roč. 15, č. 4, s.266-254. Dostupné z URL: <<http://knihovna.nkp.cz/NKKR0404/0404233.html>>

² Wikipedie : The free encyclopedia [online].2001. Heslo: *International Standard Text Code*. Stránka byla naposledy editována 15 října 2010 v17:12.[cit.2010-11-7]. Dostupné z URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Text_Code>

ohledu na jazyk nebo vydání vyhledat konkrétní projevy díla (každý projev má stejné ISTC), a takto spravovat jednotlivé poplatky na různých místech světa, aniž bych musel o každém projevu zvláště vědět. V neposlední řadě je také perfektně využitelný v tradičních knihovnách, resp. v jejich katalozích. Zde bych uvedl příklad provázání dvou a více záznamů v katalogu. Mohu hledat například Shakespearova Othella a současně všechny překlady a vydání tohoto díla, které se nacházejí v knihovně. V případě, kdy bude mít dílo přiděleno ISTC, stačí vyhledat jediný projev a prostřednictvím ISTC vyhledat všechny ostatní požadované projevy. Nebo v lepším případě budu ISTC znát a všechny projevy s požadovaným ISTC najdu rovnou. Samozřejmě má vynikající vlastnosti i pro digitální knihovny, kde může být použitelný jako jednoznačný identifikátor digitálního textového objektu.

3. Syntaxe ISTC

ISTC se skládá z 16 hexadecimálních číslic. Tzn. číslice 0-9 a znaky A-F. Před těmito čísly předchází řetězec „**ISTC**“, aby bylo zřejmé, o který identifikátor se jedná (viz. níže). Jedná se o prosté číslo, které neodkazuje na autora, nakladatele a podobně, ale na co odkazuje, je registrační ISTC agentura.

Je rozděleno na čtyři části, z nichž první tvoří 3 číslice, označující registrační agenturu, která ISTC vydává (např. Národní knihovna). Další blok tvoří 4 číslice. Udává rok podání žádosti o registraci textového díla (ne vytvoření díla). Třetí blok obsahuje 8 číslic. Je to náhodně vygenerované číslo registračním systémem ve chvíli, kdy se ukáže, že záznam dosud neexistuje. Ověření (ne)existence se provádí podle meta-dat práce, která zašle žadatel o registraci. Poslední blok tvoří kontrolní číslice, způsob výpočtu je uveden zde³.

Celá syntaxe čísla ISTC může vypadat takto:

ISTC 03A 2009 000C299F D

ISTC 03A-2009-000C299F-D

Číslo je možné uvádět s pomlčkami nebo mezerami mezi jednotlivými bloky.

Díky takovéto syntaxi nemusí v dohledné době existovat obavy z vyčerpání kapacity ISTC, jako je tomu v případě ISBN. Uvedu příklad. Kdyby existovalo 4,096 registračních agentur, mohla by každá zaregistrovat 4,294,967,296 prací⁴.

³ The International ISTC Agency[online]. *International Standard Text Code (ISTC) User Manual*. April 2010, version 1.2. Dostupné z URL < http://www.istc-international.org/html/multimedia/pdfs/ISTC_User_Manual_2010v1.2.pdf > s. 9.

⁴ Holdsworth, Michael. *The International Standard Text Code (ISTC): A Work in Progress*. THE BOOK INDUSTRY STUDY GROUP, 2010. Dostupné z URL < <http://www.bisg.org/contentweb/papers/the-international-standard-text-code-istc-a-work-in-progress/> > s. 4.

4. ISTC agentury

Přidělování čísla ISTC se provádí přes registrační agentury. V současnosti existují tři agentury. Je to agentura BOWKER, sídlící ve spojených státech amerických. Její součástí jsou také pracoviště ve Velké Británii, obsluhující Evropu, Afriku a Asii. A Thorpe-Bowker pro Nový Zéland a Austrálii. Další agenturou je MVB (*Marketing- und Verlagsservice des Buchhandels GmbH*), která sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem. Dále agentura Nielsen se sídlem ve Velké Británii. A jako poslední a nejnovější ISTC agentura byla jmenovaná Cercle de la Librairie, působící ve Francii. Žadatel má možnost vybrat si jakoukoli registrační agenturu bez ohledu na územní příslušnost. Všechny agentury sdílí společnou databázi, uchovávanou registrovaná díla - Standard Text Registration System, zkráceně STRS, kde se uchovávají všechna dosud registrovaná díla.

Agentury mají povinnost přijímat žádosti o registraci ze strany účastníků vydavatelského řetězce (vydavatel, autor ...). Dále vydávají oznámení o registraci a ISTC číslo. Oznamují žadateli situace, kdy je již práce zaregistrovaná a vydávají pouze ISTC této práce. Spravují meta-data o jednotlivých zaregistrovaných dílech. Zajišťují jejich propojování. Jednotlivé agentury dávají k dispozici svá meta-data uživatelům systému ISTC. Také školí uživatele a případné nové agentury v používání ISTC. Tyto povinnosti jsou uvedeny na webu Mezinárodní ISTC agentury⁵.

4.1. Žádost o přidělení ISTC a ONIX-ISTC

Žádost se podává k registrační agentuře. Doporučuje se zažádat o jeho přidělení v momentě, kdy je jasné, že bude dílo publikované. Potom bude ISTC součástí publikace, jako je tomu v případě ISBN. Tento případ je vhodný jak pro práce prvně publikované (originál v původním jazyce), tak i pro odvozeniny (překlady apod.). Žadatelem může být autor nebo zástupce autora. To je většinou v případě, kdy je dílo nachystáno na svou první publikaci. Dále může být žadatelem nakladatel, který chce svoji již vydanou publikaci zaregistrovat. Jako žadatel může vystupovat také ISTC registrační agentura. Nebo může agentura na žádost, např. autora, vytvořit registrační záznam jeho jménem⁶. Možnost podávat žádosti mohou mít i další organizace, např. knihovny. Žádost je zasílána v podobě XML formátu, který má pro tyto účely svou vlastní specifikaci, nazývanou ONIX-ISTC. V tomto formátu se posílají žádosti na registraci díla registrační agentuře.

⁵ The International ISTC Agency[online]. Dostupné z URL <http://www.istc-international.org/html/istc_registration_agencies.aspx>

⁶ The International ISTC Agency[online]. *International Standard Text Code (ISTC) User Manual*. April 2010, version 1.2. Dostupné z URL <http://www.istc-international.org/html/multimedia/pdfs/ISTC_User_Manual_2010v1.2.pdf>. s. 18.

Specifikaci ONIX vyvinula společnost EDItEUR, zabývající se mimo jiné vytvářením standardů pro výměnu bibliografických informací (také ONIX for book atd.)⁷. Formát tedy slouží ke komunikaci mezi ISTC agenturou a vydavatelem díla. ONIXem se zasílají nejen žádosti o registraci nových nebo prvně registrovaných prací, ale také žádosti o změnu meta-datového záznamu, zrušení registrace (z důvodu upuštění od záměru publikovat) nebo „deduplikace“ záznamu (originál a přesný překlad díla mají jiné ISTC viz. Originál vs. odvozenina).

Otevíracím XML tagem je `<ONIXISTCRegistrationMessage version="1.0">`, který obsahuje atribut verze. Další je `<Header>`, který obsahuje informace o odeslateli, příjemci, datum podání a další kontrolní informace. Třetí je `<ISTCRegistrationRecord>`, obsahující konkrétní informace o registrovaném díle. Např. jestli se jedná o originál nebo odvozeninu, titul a podtitul práce, jméno autora, jazyk práce a další metadata, která se bezprostředně týkají práce. Jedna žádost může obsahovat libovolný počet bloků `<ISTCRegistrationRecord>`. Žádost může vypadat asi takto⁸:

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<ONIXISTCRegistrationMessage version="1.0"
xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
xsi:noNamespaceSchemaLocation="http://resource.bowker.com/istc/ONIX_ISTC_Metadata
a.1.0.xsd">
  <Header>
    <SENDER>
      /*V tomto bloku se nachází informace o žadateli, jako kontakt, jméno,
      atd. */
    </SENDER>
    <Addressee>
      /*V tomto bloku jsou naopak informace o adresátovi. */
    </Addressee>
    /*Dále se zde nachází další informace o zprávě, jako číslo datum odeslání
    nebo informace, že se jedná pouze o test aj.*/
  </Header>
  <ISTCRegistrationRecord>
    Registrovaný záznam 1
  </ISTCRegistrationRecord>
  <ISTCRegistrationRecord>
    Registrovaný záznam 2
  </ISTCRegistrationRecord>
  <ISTCRegistrationRecord>
    -----
```

⁷ EDItEUR: International Standards. *ONIX*. Dostupné z URL < <http://www.editeur.org/8/ONIX/> >

⁸ EDItEUR *.ONIX for ISTC Registration: message format overview*. Version 1.0, 24 August 2009. Dostupné z URL <<http://www.editeur.org/files/ONIX%20for%20ISTC/ONIX-ISTC%20overview%20v1.0.pdf>> s.2.

</ISTCRegistrationRecord>
</ONIXISTCRegistrationMessage>
více⁹

Po přijetí žádosti agentura zkontroluje, zda se ve sdílené databázi nenachází identický záznam. Stačí odlišnost údajů v jednom z následujících polí¹⁰:

<ISTCWorkType>
<Origination>
<DerivationType>
<TitleText> suffixed by <Subtitle>
<EditionNumber>
<PersonName>
<CorporateName>
<Anonymous>
<LanguageOfText>

Další způsob odlišení záznamů je uvedení elementu <EditionStatement>, kde se uvádí označení verze nebo edice v případě, že agentura vrátila žádost žadateli k ověření¹¹.

V průběhu žádání o registraci díla může agentura žádost několikrát vrátit k žadateli pro korekci nepřesných údajů, nebo žádost plně zamítnout.

4.2. „Originály“ a odvozeniny

Zde se chci zmínit o situacích, kdy je možné považovat dílo za stále původní a je mu tedy možné přidělit jedno ISTC. Může se jednat o dílo v původním jazyce i jeho překlady. Je ovšem vhodné registrovat nejprve práci v původním znění, resp. originál, a poté všechny jeho deriváty. Když tedy přijde k registrační agentuře požadavek na registraci odvozeniny díla, měla by se sama postarat o to, aby v její databázi bylo také dílo původní. Dále může nastat situace, kdy je dílo natolik pozměněno, že už je možné jej považovat za nové (stále se jedná o stejné dílo, jen může být obohaceno o nové předmluvy, ilustrace nebo další nové kapitoly apod.). Je tedy vhodné mu přidělit vlastního ISTC. Může se jednat o druhé nebo další přepracované vydání téhož díla.

⁹ EDItEUR .ONIX for ISTC Registration: message format overview. Version 1.0, 24 August 2009. Dostupné z URL <<http://www.editeur.org/files/ONIX%20for%20ISTC/ONIX-ISTC%20overview%20v1.0.pdf>> s.5-12.

¹⁰ The International ISTC Agency[online]. *International Standard Text Code (ISTC) User Manual*. April 2010, version 1.2. Dostupné z URL <http://www.istc-international.org/html/multimedia/pdfs/ISTC_User_Manual_2010v1.2.pdf>. s. 19.

¹¹ Tamtéž.

5. Současný stav ISTC

V současné době¹² je projekt ISTC stále v „pilotním programu“. Program má za úkol rozšířit zájem a povědomí o ISTC v prostředí celého vydavatelského řetězce, knihoven a dalších institucí, kterým může ISTC přinést prospěch. I proto je v rámci programu přidělování ISTC zdarma. Se stejným modelem se („prozatím“) počítá i do budoucna. Prozatím není zřejmé, spekuluje se o 1 až 2 rocích, kdy bude projekt v plném provozu. Vše nyní závisí na zájmu vydavatelů, autorů a dalších o registraci děl a přidělení ISTC. Nicméně mezi implementací „pilotního programu“ a plným provozem nebude žádný rozdíl, kromě zvětšení objemu záznamů v databázi, kterých je v současnosti jen několik tisíc (na stránkách International ISTC Agency je možné v těchto (a příštích) záznamech vyhledávat¹³). Nicméně tento počet zatím není dostatečný k využití veškerých výhod, které ISTC nabízí. Technologické řešení a celé „workflow“ je tedy již v „ostrém provozu“. Registrační agentury však stále podněcují vydavatele a autory k registraci nových děl a množství záznamů se rapidně zvyšuje. Zájem o projekt ISTC je také vidět ze strany potenciálních registračních agentur. Nyní se o status registrační agentury uchází dalších 5 organizací z různých zemí. Pokud jde o to, kdo v současnosti registruje nejvíce prací, je zřejmé, že jsou to především profesionální vydavatelé a autoři děl.

7. Závěr

ISTC jako jednoznačný identifikátor poskytuje mnoho výhod jak pro celý vydavatelský řetězec, tak pro knihovny i uživatele děl. Avšak projekt je v současnosti zatím stále v plenkách a o jeho masovém využívání, jako je tomu v případě jiných identifikátorů (ISBN nebo ISSN), nemůže být zatím řeč. K jeho větší „popularizaci“ by mohlo přispět zřizování dalších registračních agentur po celém světě. Zájem na masovém zavedení ISTC by mohly mít také organizace, zabývající se ochranou autorských práv. ISTC má např. obrovský potenciál při spravedlivém určování odměn autorům za využívání jejich děl ve veřejných knihovnách. Jako další potenciální výhodu ISTC shledávám jeho spojení s ISBN a propojování jednotlivých projevů děl. Tuto výhodu je možné využít jak v klasických, tak digitálních knihovnách a dalších organizacích (viz. kapitola 2). V této chvíli však můžeme jen spekulovat, které organizace z celého jejich spektra začnou ISTC plně využívat.

¹² Údaje o současném stavu projektu vychází z korespondence s předsedou International ISTC Agency, Julianem Sowa

¹³ http://www.istc-international.org/html/istc_search.aspx

Použité zdroje

1. Bartošek, Miroslav. *Digitální knihovny - teorie a praxe[online]*. Národní knihovna. Rok 2004, roč. 15, č. 4, s.266-254. Dostupné z URL: <http://knihovna.nkp.cz/NKKR0404/0404233.html>
2. Wikipedie : The free encyclopedia [online].2001. Heslo: *International Standard Text Code*. Stránka byla naposledy editována 15 října 2010 v17:12.[cit.2010-11-7]. Dostupné z URL: < http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Text_Code>
3. The International ISTC Agency[online]. *International Standard Text Code (ISTC) User Manual*. April 2010, version 1.2. Dostupné z URL http://www.istc-international.org/html/multimedia/pdfs/ISTC_User_Manual_2010v1.2.pdf
4. EDItEUR .*ONIX for ISTC Registration: message format overview*. Version 1.0, 24 August 2009. s. 2. Dostupné z URL <http://www.editeur.org/files/ONIX%20for%20ISTC/ONIX-ISTC%20overview%20v1.0.pdf>
5. The International ISTC Agency[online]. Dostupné z URL < <http://www.istc-international.org/>>
6. Holdsworth, Michael. *The International Standard Text Code (ISTC): A Work in Progress [online]*. BISG, 2010. Dostupné z URL <http://www.bisg.org/contentweb/papers/the-international-standard-text-code-istc-a-work-in-progress/>
7. Denton, William. *ISTC: International Standard Text Code*[online]. Dostupné z URL <http://www.frbr.org/2007/11/07/istc-international-standard-text-code>

Meta-data v DC:

```
<link rel="schema.DC" href="http://purl.org/dc/elements/1.1/" />
<meta name="DC.Title" content="ISTC (International Standard Text Code)" />
<meta name="DC.Creator" content="Jakub Procházka" />
<meta name="DC.Subject" content="ISTC" />
<meta name="DC.Subject" content="Standard" />
<meta name="DC.Subject" content="ONIX-ISTC" />
<meta name="DC.Subject" content="ISTC agency" />
<meta name="DC.Description.abstract" content="Mezinárodní standard pro identifikaci a
vyhledávání textových děl" />
<meta name="DC.Publisher" content="Jakbu Procházka" />
<meta name="DC.Date" content="17.11.2010" />
<meta name="DC.Type" scheme="PHNK" content="Text" />
<meta name="DC.Format" scheme="IMT" content="application/pdf" />
<meta name="DC.Format.medium" content="computerFile" />
<meta name="DC.Format.extent" content="9 stran" />
<meta name="DC.Identifier" content="http://student.sspbrno.cz/~sprochazka2/ISTC.pdf" />
<meta name="DC.Source" scheme="URL" content="http://www.istc-international.org" />
<meta name="DC.Source" scheme="URL"
content="http://www.bisg.org/contentweb/papers/the-international-standard-text-code-
istc-a-work-in-progress/" />
<meta name="DC.Source" scheme="URL" content="http://www.frbr.org/2007/11/07/istc-
international-standard-text-code" />
<meta name="DC.Source" scheme="URL"
content="http://www.editeur.org/files/ONIX%20for%20ISTC/ONIX-
ISTC%20overview%20v1.0.pdf" />
<meta name="DC.Source" scheme="URL"
content="http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnum
ber=41603" />
<meta name="DC.Source" scheme="URL"
content="http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Text_Code" />
<meta name="DC.Language" scheme="RFC3066" content="cze" />
<meta name="DC.Rights" content="Creative Commons Attribution-Noncommercial 3.0
Czech Republic License"" />
```